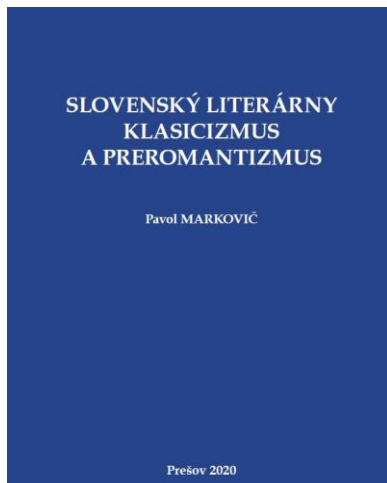


MARKOVIČ, P. (2020): Slovenský literárny klasicizmus a preromantizmus. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, 144 s. ISBN 978-80-555-2496-2.

Nina Kollárová, nina.kollarova@unipo.sk



Najnovšia monografia Pavla Markoviča *Slovenský literárny klasicizmus a preromantizmus* (2020) vychádza z dlhodobého výskumu, záujmu a praktických skúsenosti autora, a ponúka nové možnosti ako „čítať“ slovenskú literatúru. Kniha ukazuje, v akých ďalších (nielen literárnych, historických a estetických) súvislostiach je o nej možné uvažovať, i to, aký vývinový impulz znamenala pre ďalšie smerovanie slovenskej literatúry. Publikácia prináša interpretačný pohľad na diela a autorov, ktorí utvárali podobu tohto literárneho obdobia, a zároveň Pavol Markovič predstavuje a formuluje inovovanú typológiu literárneho klasicizmu a preromantizmu, ktorú rozdelil do piatich fáz, a to: osvietenský klasicizmus, epigónska (či imitujúca) fáza, fáza programovej poézie, vrcholný klasicizmus a romantizujúci klasicizmus

(Markovič, 2020, s. 118).

Ťažisko monografie predstavujú interpretačné kapitoly, ktoré interpretované dielo, poetiku i autora zasadzujú do literárno-historických, literárno-teoretických, literárno-estetických, literárno-kultúrnych súradníc, ktoré pre Pavla Markoviča nie sú uzatvorenou, ale otvorenou štruktúrou, a tak autorovi umožňujú iný náhľad na problematiku a ukazujú súvislosti a možnosti interpretácie, ktoré doposiaľ ešte neboli prezentované. Trinásť kapitol ponúka interpretačný pohľad na diela Juraja Fándlyho, Jozefa Ignáca Bajzu, Jána Kollára, Bohuslava Tablica, Juraja Palkoviča, Jána Hollého, Pavla Jozefa Šafárika, Karola Kuzmányho a iných, ale aj na žánre, napríklad cestopis, memoáre, ale i pohľad na literárnu kritiku v období slovenského národného obrodzenia.

Pomyselným samostatným celkom monografie, sú kapitoly, ktoré sa širokospektrálne venujú tvorbe a osobnosti Jána Kollára. Konkrétne sú to tieto štyri kapitoly: *Národopísne dielo Jána Kollára ako vývinový impulz slovenskej literatúry národného obrodzenia*, *Typologická reflexia autorskej osobnosti Jána Kollára a jej kontexty*, *Cestopisy a memoáre v diele Jána Kollára a Ján Kollár – paradoxný protagonista vzájomnosti*. V kapitole *Národopísne dielo Jána Kollára ako vývinový impulz slovenskej literatúry národného obrodzenia* sa autor zaoberá tvorbou J. Kollára vo všeobecnosti, ale zároveň sleduje aj realizáciu princípu harmonizácie (najmä v texte *Národné zpievanky*):

„Harmonizácia je ústredný princíp Kollárovej literárnej, básnickej, čiastočne aj vedeckej, a dokonca aj etnografickej a zberateľskej činnosti, ktorá bola orientovaná na útvary ľudovej slovesnosti. Dôležité je najmä skúmanie funkcie a zámeru tohto segmentu v činnosti Jána Kollára“ (Markovič, 2020, s. 24).

Interpretačná kapitola *Dialogizácia literárneho textu ako paralela spoločenských premien* analyzuje kľúčové diela Juraja Fándlyho a jeho spis: *Dúverná zmlúva medzi mníchom a diablom*, a prózu, resp. pokus o román Jozefa Ignáca Bajzu *René mládenca príbady a skúsenosti*. Obe diela majú spoločné poetologické črty a do istej miery ich spája aj snaha o inováciu žánru, forma dialógu, cez ktorý sa demonštruje osvietenenské myslenie.

V kapitole *Klasicizmus ako estetická artikulácia meštianskej morálky* autor analyzuje poéziu Bohuslava Tablica a Juraja Palkoviča. Tablicova poézia vypovedá o realite, morálke a ideáloch svojej doby, zároveň Pavol Markovič uvažuje, či môže Tablicova poézia reprezentovať literárny “midcult” 19. storočia. „*Vrcholné diela klasicizmu, spoluvytvárajúce kánon literatúry sú súčasťou vysokej kultúry, zatiaľ čo klasicizmus, ak je vonkajškový a mechanicky napodobňujúci nielen antickú literatúru, ale aj dobové vzory a kanonické diela, takpovediac, vytvárajúci napodobeniny napodobenín, je zárodkom midcultu tak, ako je meštianska spoločnosť 19. storočia predchodcom strednej spoločenskej vrstvy v 20. storočí.*“ (Markovič, 2020, s. 37 – 38).

Z analýz a interpretácií vyplýva, že skúmané literárne obdobie je plné dejinných zmien, čo sa nepriamo prejavuje aj tým, že literárne texty majú vysoko synkretický charakter. Niekedy o nich môžeme uvažovať ako o anachronických, niekedy, naopak, predbehnú svoju dobu či anticipujú zmeny. Po prečítaní monografie *Slovenskej literárny klasicizmus a preromantizmus* o slovenskej literatúre národného obrodzenia uvažujem inak, otvorenejšie a v nových súvislostiach.

Mgr. Nina Kollárová, PhD
Prešovská univerzita v Prešove
Filozofická fakulta
Inštitút anglistiky a amerikanistiky
nina.kollarova@unipo.sk

<https://espes.ff.unipo.sk>
